

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Departament Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji

KGP.410.4.5.2024

Pan
Konrad Tajduś

Prezes Zarządu
ANWIL SA
ul. Toruńska 222
87-805 Włocławek

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/24/014 Programy wsparcia dla przedsiębiorstw energochłonnych

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	ANWIL SA ¹
Kierownik jednostki kontrolowanej	Konrad Tajduś, Prezes Zarządu, od 27 maja 2024 r. do dnia zakończenia czynności kontrolnych w Spółce. W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki poprzednio pełnili: – Agnieszka Żyro, Prezes Zarządu, od 24 marca 2018 r. do 19 kwietnia 2024 r. – Jacek Mendelewski oraz Piotr Stróżyk – dwóch członków Zarządu łącznie – od 19 kwietnia 2024 r. do 27 maja 2024 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	Wnioskowanie, wykorzystanie, rozliczanie pomocy publicznej otrzymanej na podstawie ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o systemie rekompensat dla sektorów i podsektorów energochłonnych oraz w ramach innych programów wsparcia i jej wpływ na kształtowanie się wyników finansowych i wskaźników ekonomicznych beneficjenta.
Okres objęty kontrolą	2019 – 2024 (I połowa) z uwzględnieniem dowodów sprzed i po tym okresie, o ile miały wpływ na ocenę kontrolowanej działalności.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o <i>Najwyższej Izbie Kontroli</i> ²
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Departament Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji
Kontroler	Robert Sasin, Doradca ekonomiczny, upoważnienie do kontroli nr KGP/62/2024 z 7 sierpnia 2024 r. (akta kontroli str. 1)

II. Ocena ogólna kontrolowanej działalności^{3,4}

OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia wnioskowanie, wykorzystanie i rozliczanie przez ANWIL SA w latach 2019-2024 (I połowa) pomocy publicznej uzyskanej w ramach programów wspierających przedsiębiorców energochłonnych realizowanych za pośrednictwem Urzędu Regulacji Energetyki oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Spółka wykorzystywała środki publiczne zgodnie z postanowieniami zawartych umów oraz uzyskanych decyzji.

Łączna kwota udzielonej pomocy (po jej rozliczeniu) według stanu na koniec października 2024 r. wyniosła 280,9 mln zł. Z tej kwoty na pomoc w postaci rekompensat udzielonych przez Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki⁵ przypadało 109,3 mln zł, a pomoc w ramach rządowych programów wsparcia przyznana przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej⁶ stanowiła kwotę 171,6 mln zł.

¹ Dalej także: Spółka, Beneficjent, Wnioskodawca.

² Dz. U. z 2022 r. poz. 623. Dalej: ustawa o NIK.

³ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁴ W treści wystąpienia pokontrolnego NIK wyłączyła jawność informacji ustawowo chronionych, stanowiących tajemnicę przedsiębiorstwa, na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 902) i art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1233) w interesie ANWIL SA, których dotyczą zawarte w wystąpieniu pokontrolnym informacje przez ich wykreślenie i zastąpienie oznaczeniem [...].

⁵ Dalej także: Prezes URE.

⁶ Dalej także: NFOŚiGW.

Pomoc publiczna – z tytułu ww. rekompensat oraz rządowych programów wsparcia – uzyskana w okresie objętym kontrolą, tj. 2019-2024 (I półrocze), miała pozytywny wpływ na kształtowanie się wskaźników ekonomicznych Spółki. Nie zapobiegło to jednak pogorszeniu się wskaźników płynności i rentowności, a jedynie wpłynęło na ograniczenie ich spadku. Pogorszenie się sytuacji ekonomiczno-finansowej Spółki było również skutkiem problemów ze sprzedażą nawozów Spółki w związku z rosnącym importem do Polski tańszych nawozów z Federacji Rosyjskiej oraz Białorusi.

Uzasadnienie
oceny ogólnej

ANWIL SA spełniał kryteria uprawniające do uzyskania pomocy. Przedstawione dane we wnioskach do Prezesa URE oraz NFOŚiGW były zgodne ze stanem faktycznym.

ANWIL SA jako Beneficjent wypełnił zobowiązania wynikające z decyzji Prezesa URE i umów zawartych z NFOŚiGW. Spółka właściwie rozliczyła uzyskaną pomoc. W okresie objętym kontrolą, tj. 2019-2024 (I połowa) podjęto również działania (inwestycje) na rzecz obniżenia kosztów produkcji, w tym poprzez zwiększenie energooszczędności. Do 31 października 2024 r. przedsięwzięcia służące poprawie efektywności energetycznej pozwoliły średniorocznie zaoszczędzić [...] toe energii finalnej (stanowiącej ekwiwalent [...] MWh).

W okresie 2019-2024 (II kwartał), pomimo otrzymania pomocy publicznej w ramach systemu rekompensat i programów rządowych, Spółka zanotowała obniżenie się wartości wskaźników płynności (zdolności do regulowania zobowiązań) – do poziomu poniżej wartości referencyjnych (od 2020 r.), a także malejące wskaźniki rentowności: kapitału własnego, aktywów oraz sprzedaży, które od 2022 r. wykazały wartości ujemne.

Należy zaznaczyć, że wpływ na pogorszenie się wskaźników miał również spadek przychodów ze sprzedaży, zauważalny od 2023 r. [...].

III. Opis ustalonego stanu faktycznego kontrolowanej działalności

OBSZAR

Wnioskowanie, wykorzystanie, rozliczanie pomocy publicznej otrzymanej w ramach programów wsparcia i jej wpływ na kształtowanie się wyników finansowych i wskaźników ekonomicznych Beneficjenta

Opis stanu
faktycznego

1. Wnioskowanie, wykorzystanie, rozliczanie pomocy publicznej otrzymanej w ramach programów wsparcia

W okresie objętym kontrolą, tj. 2019-2024 (I połowa)⁷, Spółka ANWIL SA złożyła łącznie sześć wniosków o udzielenie pomocy publicznej związanej ze wzrostem kosztów energii elektrycznej i gazu ziemnego, przeznaczonej dla podmiotów wykonujących działalność w sektorze lub podsektorach energochłonnych, z czego cztery wnioski Spółka złożyła w latach 2021-2024 (I połowa) na podstawie ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o systemie rekompensat dla sektorów i podsektorów energochłonnych⁸, a dwa (w 2023 r.) na podstawie ustawy z dnia 29 września 2022 r. o zasadach realizacji programów wsparcia przedsiębiorców w związku z sytuacją na rynku energii w latach 2022-2024⁹:

⁷ W 2020 r. Spółka nie występowała do Prezesa URE na podstawie ustawy o systemie rekompensat dla sektorów i podsektorów energochłonnych.

⁸ Dz. U. z 2024 r. poz. 1215. Dalej też: ustawa o systemie rekompensat.

⁹ Dz. U. z 2022 r. poz. 2088. Dalej też: ustawa o zasadach realizacji programów wsparcia.

- 1) w 2021 r. jeden wniosek złożony w dniu 17 marca 2021 r. do Prezesa URE o przyznanie pomocy publicznej z tytułu przenoszenia kosztów zakupu uprawnień do emisji na ceny energii elektrycznej zużywanej do wytwarzania produktów w sektorach lub podsektorach energochłonnych¹⁰ za 2020 r. – uzyskana pomoc w wysokości 50 983 677,54 zł dotyczyła klasy 20.13, 20.14, 20.15, 20.16¹¹ według Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD);
- 2) w 2022 r. jeden wniosek złożony w dniu 28 kwietnia 2022 r. do Prezesa URE o przyznanie rekompensaty za 2021 r. – uzyskana pomoc w wysokości 14 639 294,37 zł dotyczyła klasy PKD 20.13;
- 3) w 2023 r.:
 - jeden wniosek złożony w dniu 24 marca 2023 r. do Prezesa URE o przyznanie rekompensat za 2022 r. – uzyskana pomoc w wysokości 43 707 232,14 zł dotyczyła klasy PKD 20.13 oraz
 - dwa wnioski do NFOŚiGW:
 - jeden w ramach programu przyjętego uchwałą Rady Ministrów pod nazwą „Pomoc dla sektorów energochłonnych związana z nagłymi wzrostami cen gazu ziemnego i energii elektrycznej w 2022 r.” – uzyskano pomoc (zwiększoną) w wysokości 118 121 797,59 zł¹²; kwota rozliczona według sprawozdania Beneficjenta 98 365 549,04 zł, ostateczna kwota wsparcia po korekcie EBIDTA – 98 291 841,07 zł¹³;
 - jeden w ramach programu przyjętego uchwałą Rady Ministrów pod nazwą „Pomoc dla przemysłu energochłonnego związana z cenami gazu ziemnego i energii elektrycznej w 2023 r.” – uzyskano pomoc (zwiększoną) w wysokości 73 329 288,50 zł¹⁴;
- 4) w 2024 r. (I połowa) jeden wniosek złożony w dniu 27 marca 2024 r. do Prezesa URE o przyznanie rekompensat za 2023 r.; przyznana pomoc w wysokości 40 917 573,41 zł¹⁵ dotyczyła klasy PKD 20.13; według stanu na 8 listopada 2024 r., tj. dzień zakończenia czynności kontrolnych w Spółce, ww. kwota nie została wypłacona, a tym samym rozliczona¹⁶.

Łączna wartość nominalna pomocy¹⁷ uzyskanej przez Spółkę w okresie objętym kontrolą, tj. 2019-2024 (I połowa) na podstawie ww. wniosków (trzech do Prezesa

¹⁰ Zwane dalej „rekompensatami”, o których mowa w art. 1 ustawy o systemie rekompensat.

¹¹ 20.13 Produkcja pozostałych podstawowych chemikaliów nieorganicznych, 20.14 Produkcja pozostałych podstawowych chemikaliów organicznych, 20.15 Produkcja nawozów i związków azotowych, 20.16 Produkcja tworzyw sztucznych w formach podstawowych. Działalność objęta klasą 20.14 Produkcja pozostałych podstawowych chemikaliów organicznych dotyczy produkcji wytwarzanej na potrzeby własne Spółki. Jest ona wykazywana / raportowana w sprawozdaniu P-01 do Głównego Urzędu Statystycznego.

¹² Wniosek nr 0192/REK/2023 z dnia 22 lutego 2023 r., umowa podpisana przez NFOŚiGW dnia 9 marca 2023 r., pomoc dotyczyła klasy PKD 20.15, 20.16.

¹³ Łączna kwota zwrócona wyniosła [...] zł (uwzględniając korektę [...] zł w 2024 r.). Trudności w określeniu definicji EBIDTA (przy pierwszej edycji programu) skutkowały koniecznością zwrotu części pomocy wraz z odsetkami (wartość odsetek wynosiła około [...] tys. zł).

¹⁴ Wniosek nr 0164/REK/III/2023 z dnia 7 listopada 2024 r.; umowa podpisana przez NFOŚiGW dnia 18 grudnia 2023 r.; pomoc dotyczyła podklasy PKD 20.15Z, 20.16Z.

¹⁵ Decyzja z dnia 30 października 2024 r. nr RS-2023/738/4/2024. W odpowiedzi na wezwanie Prezesa URE z dnia 11 września 2024 r. skierowane do Spółki 1 października 2024 r. Spółka przekazała korektę wniosku o rekompensatę, uwzględniającą wykluczenie energii elektrycznej zużytej przez instalację odzysku chlorowodoru w trakcie postoju (z 5 959,873 MWh na 4 845,172 MWh), co skutkowało zmniejszeniem możliwej do uzyskania rekompensaty z 41 125 037,49 zł (pierwotnie wnioskowana kwota) na kwotę 40 917 573,41 zł.

¹⁶ Według informacji uzyskanych od Spółki po zakończeniu czynności kontrolnych (korespondencja mailowa z NIK z 15 listopada 2024 r.), w dniu 15 listopada 2024 r. wpłynęła na konto ANWIL SA kwota 40 917 573,41 zł z tytułu rekompensat.

¹⁷ Równa wartości pomocy brutto. Należy przez to rozumieć kwotę, którą otrzymałby beneficjent pomocy lub podmiot ubiegający się o nią, gdyby uzyskał pomoc w formie dotacji, bez uwzględnienia opodatkowania podatkiem dochodowym.

URE oraz dwóch do Prezesa NFOŚiGW) wyniosła 280 951 333,62 zł¹⁸. Z tej kwoty na pomoc w postaci przyznanych decyzjami przez Prezesa URE rekompensat przypadło 109 330 204,05 zł¹⁹, zaś na pomoc udzieloną na podstawie umów zawartych z NFOŚiGW – 171 621 129,57 zł²⁰.

Poza ww. wsparciem Spółka otrzymała również pomoc publiczną o łącznej wartości 61 295 962,92 zł²¹. Zatem łączna wartość nominalna pomocy udzielona Spółce w okresie objętym kontrolą, tj. 2019-2024 (I połowa) ze wszystkich źródeł wyniosła 342 247 296,54 zł²².

(akta kontroli str. 43, 50-53, 74-99, 160-195, płyta CD, pliki 9-11)

Prawidłowość uzyskania pomocy została zweryfikowana na podstawie szczegółowego badania wniosku:

- o przyznanie rekompensaty za 2022 r., wysokość przyznanej rekompensaty wyniosła 43 707 232,14 zł,
- złożonego przez Spółkę w ramach programu rządowego „Pomoc dla przemysłu energochłonnego związana z cenami gazu ziemnego i energii elektrycznej w 2023 r.”, wysokość przyznanej pomocy wyniosła 73 329 288,50 zł.

Wyniki szczegółowej kontroli przedstawiono poniżej (w punktach: 1.1 oraz 1.2).

(akta kontroli str. 43, 50-53, 74-115, 145-154, 158,
płyta CD: pliki 15-17, 25-138)

1.1 Wnioskowanie i wykorzystanie pomocy publicznej udzielonej przez Prezesa URE w formie rekompensat dla przemysłu energochłonnego za 2022 r.

Szczegółową analizą objęto pomoc przyznaną na podstawie decyzji Prezesa URE z dnia 26 października 2022 r. o nr RS-2021/738/2/2021.

W dniu 24 marca 2023 r. Spółka ANWIL SA²³ złożyła do Prezesa URE wniosek o przyznanie za rok 2022 pomocy publicznej z tytułu przenoszenia kosztów zakupu uprawnień do emisji²⁴ na ceny energii elektrycznej zużywanej do wytwarzania produktów w sektorach lub podsektorach energochłonnych.

Wniosek nie zawierał kwoty, o jaką ubiegała się Spółka. Prezes URE ustalał kwotę pomocy na podstawie danych zawartych we wniosku i w załącznikach oraz wytycznych zawartych w art. 7 ustawy o systemie rekompensat.

Wniosek obejmował dwie instalacje, stanowiące własność Spółki, tj.:

¹⁸ Uwzględniając dokonany zwrot kwoty 19 829 956,52 zł z przyznanych rekompensat w 2023 r. (za 2022 r.), w wyniku ponownego wyliczenia EBIDTA w rozliczeniu końcowym. Z kolei po uwzględnieniu ww. wniosku do Prezesa URE z 2024 r. łączna kwota wsparcia wyniesie 321 868 907,03 zł.

¹⁹ Z tego pomoc w kwocie: 50 983 677,54 zł udzielona w 30 września 2021 r., 14 639 294,37 zł – 26 października 2022 r., 43 707 232,14 zł – 31 października 2023 r. Ponadto, w 2024 r. spodziewana kwota 40 917 573,41 zł (po aktualizacji kwoty rekompensat za 2023 r.). Z tego względu rekompensaty przez Prezesa URE udzielone w latach 2021-2024, a dotyczące lat 2020-2023, wyniosłyby łącznie 150 247 777,46 zł (uwzględniając ww. aktualizację).

²⁰ Z tego pomoc w kwocie: 98 291 841,07 zł udzielona 9 marca 2023 r., 73 329 288,50 zł – 18 grudnia 2023 r.

²¹ W tym dwukrotnie (882 127,92 zł w 2019 r. oraz 655 910,00 zł 2020 r.) pomoc w postaci systemów przydziałów emisji gazów cieplarnianych od Ministra Klimatu, pomoc na wysokosprawną kogenerację od Prezesa URE: 309 189,00 zł w 2020 r., 448 312,00 zł w 2021 r., 1 304 652,00 zł w 2022 r., a także pomoc operacyjną na propagowanie energii ze źródeł odnawialnych od Prezesa URE: 3 085 510,00 zł w 2019 r., 7 369 542,00 zł w 2020 r., 10 876 236,00 zł w 2021 r., 20 078 585,00 zł w 2022 r., 1 255 327,00 zł w 2022 r., 14 741 363,00 zł w 2023 r., 289 209,00 zł w 2023 r. Źródło: Dane z bazy SUDOP na stronie: <https://sudop.uokik.gov.pl/search/aidBeneficiary>. Stan na 20 września 2024 r.

²² Ibidem.

²³ Ww. termin został zatem zachowany zgodnie z wymogami art. 10 ust. 2 ustawy o systemie rekompensat, który przewiduje, że Wnioskodawca składa wniosek o przyznanie rekompensat w terminie do dnia 31 marca roku następującego po roku kalendarzowym, za który są przyznawane rekompensaty.

²⁴ W rozumieniu ustawy z dnia 12 czerwca 2015 r. o systemie handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych (Dz. U. z 2023 r. poz. 589, ze zm.).

- instalacja chloru i ługu sodowego: produkt: chlor | PKD: 20.13 | PKWiU: 20.13.2 | PRODKOM: 20.13.21.11;
- instalacja odzysku chlorowodoru: produkt: pierwiastki chemiczne, gdzie indziej niesklasyfikowane, kwasy i związki nieorganiczne (z wyłączeniem: sadzy - 20.13.21.30, chloru - 20.13.21.11, krzemu - 20.13.21.70 i 20.13.21.60, kwasu siarkowego i oleum – 20.13.24.34²⁵) | PKD 20.13 | PKWiU: 20.13.2 | PRODKOM: nie dotyczy.

Z dokumentacji dołączonej do wniosku wynikało, że Wnioskodawca przedstawił stosowne oświadczenia:

- o spełnianiu warunków uprawniających do przyznania rekompensat,
- że nie jest przedsiębiorstwem znajdującym się w trudnej sytuacji w rozumieniu komunikatu Komisji – Wytyczne dotyczące pomocy państwa na ratowanie i restrukturyzację przedsiębiorstw niefinansowych znajdujących się w trudnej sytuacji,
- że nie uzyskał innej pomocy publicznej, pomocy *de minimis* lub innego rodzaju finansowania pochodzącego z budżetu Unii Europejskiej, przyznanych na pokrycie tych samych kosztów kwalifikowanych, co objęte wnioskiem,

oraz

- zaświadczenia właściwych organów (Urząd Skarbowy, ZUS) potwierdzające spełnienie warunku, o którym mowa w art. 5 pkt 4 i 5 ww. ustawy (o niezaleganiu z zapłatą podatków oraz należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne),
- opinię weryfikatora dotyczącą poprawności, wiarygodności oraz dokładności danych zawartych we wniosku, wraz z metodyką zbierania danych zawartych we wniosku,
- dokumenty stanowiące podstawę do określenia danych, o których mowa w art. 10 ust. 3 pkt 3 ww. ustawy (tj. dane dotyczące każdej instalacji), w szczególności:
 - zestawienie faktur wystawionych dla ANWIL SA przez podmiot sprzedający mu energię elektryczną za energię dostarczoną mu w roku, za który przyznawane są rekompensaty,
 - wykaz instalacji objętych wnioskiem wraz ze wskazaniem decyzji obejmującej te instalacje,
 - wykaz wszystkich produktów wytwarzanych w każdej z instalacji eksploatowanej przez Wnioskodawcę i objętej wnioskiem o przyznanie rekompensat,
 - opisy instalacji²⁶: wyciąg instrukcji dla procesu produkcji chloru ciekłego, a także wyciąg z instrukcji technologicznej dla procesu zatężania ługu i solanki,
 - wykaz oraz wydruki z systemu SAP.

²⁵ Z wyłączeniem: sadzy - 20.13.21.30, chloru - 20.13.21.11, krzemu - 20.13.21.70 i 20.13.21.60, kwasu siarkowego i oleum – 20.13.24.34.

²⁶ Uproszczony schemat technologiczny każdej z instalacji objętej wnioskiem, z naniesionymi granicami poszczególnych procesów, ich wzajemnym powiązaniem.

W odpowiedzi na wezwanie Prezesa URE pismem z dnia 26 września 2023 r.²⁷ Spółka przekazała²⁸ wyczerpujące uzupełniające dokumenty do ww. wniosku, w szczególności:

- raporty dobowe oraz raporty miesięczne produkcji produktów objętych wnioskiem o rekompensatę²⁹;
- dane z liczników gromadzonych w SKOME³⁰;
- wyciąg ze sprawozdania dla miejsca korzystania ze środowiska³¹ składanego do Krajowego Ośrodka Bilansowania i Zarządzania Emisjami (KOBIZE) za rok 2022 (dla Instalacji chloru i ługu sodowego oraz Instalacji odzysku chlorowodoru z odpadowych związków chloroorganicznych)³²;
- uzupełnioną tabelę na str. 4 załącznika nr 21 „Lista liczników opisu sposobu rozliczenia energii elektrycznej w instalacjach ANWIL S.A.” o nazwę procesu/urządzenia, którego dotyczy dane zużycie³³;
- dokładne wskazanie sposobu obliczania wraz dokumentami, na podstawie których dokonano ich wyliczenia, w związku ze sporządzeniem danych w zakresie zużycia energii elektrycznej na produkcję wody obiegowej P-1, wody obiegowej P-2, chloru (energia elektryczna napędowa oraz rozkładcza), chlorowodoru³⁴.

Biorąc powyższe pod uwagę należy stwierdzić, że:

- ww. wniosek dotyczył pomocy podmiotowi wykonującego działalność w sektorze lub podsektorze energochłonnym³⁵, określonym w wykazie sektorów oraz podsektorów energochłonnych stanowiącym załącznik nr 1 do ustawy o systemie rekompensat;
- wniosek zawierał informacje wymagane przepisami ustawy o systemie rekompensat (w szczególności wymienione art. 10 ust. 3);
- Wnioskodawca (ANWIL SA) mógł ubiegać się o przyznanie rekompensaty, gdyż spełniał wymogi art. 5 ww. ustawy, wykazując w szczególności, że:
 - 1) posiada tytuł prawny do instalacji i eksploatuje te instalacje;
 - 2) posiada wdrożony system zarządzania środowiskowego potwierdzony certyfikatem ISO 14001 wydanym przez niezależną i akredytowaną w tym zakresie jednostkę certyfikującą³⁶;

²⁷ Data wpływu do ANWIL SA 28 września 2023 r.

²⁸ Data pisma 11 października 2023 r.

²⁹ [...]

³⁰ Dane (w ujęciu miesięcznym) stanowiące podstawę do pracowania raportów SAP (załącznik nr 25) w zakresie zużycia energii elektrycznej na produkcję wody obiegowej P-1 ([...] MWh), wody obiegowej P-2 ([...] MWh), chloru (energia elektryczna napędowa [...] MWh, energia elektryczna rozkładcza [...] MWh), chlorowodoru ([...] MWh), tj. danych z liczników gromadzonych w systemie SKOME wraz ze wskazaniem jakich urządzeń/procesów dotyczą – w formie papierowej oraz w formie elektronicznej. Skrót SKOME pochodzi od nazwy: System Kontroli i Rozliczeń Poboru Mediów Zasilających i Energochłonnych. W systemie tym zbierane są dane dotyczące odczytów z liczników energii elektrycznej.

³¹ Raport korzystania ze środowiska, o którym mowa w art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 17 lipca 2009 r. o systemie zarządzania emisjami gazów cieplarnianych i innych substancji (składany do KOBIZE), za rok za który przyznawane są rekompensaty. Sprawozdanie składane przez prowadzących instalacje za pośrednictwem Krajowej bazy o emisjach gazów cieplarnianych i innych substancji. Raport dotyczący poziomu działalności, o którym mowa w art. 64 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 czerwca 2015 r. o systemie handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych, za rok za który przyznawane są rekompensaty.

³² W formie papierowej oraz elektronicznej zapisanej na nośniku danych CD.

³³ W formie papierowej oraz w formie elektronicznej na nośniku danych CD.

³⁴ Forma papierowa oraz forma elektroniczna na nośniku danych CD. [...]

³⁵ W tym przypadku: PKD 20.13 Produkcja pozostałych podstawowych chemikaliów nieorganicznych PKD 2007 / PKWiU 2015. Aktualny, pełny wyciąg z KRS w rubryce 1 - Przedmiot działalności zawiera m.in. wpis (nr 70) w pkt. 2. Przedmiot pozostałej działalności przedsiębiorcy „20.13.Z „Produkcja pozostałych podstawowych chemikaliów nieorganicznych”.

³⁶ Certyfikat wystawiony przez TÜV Rheinland, ważny od 1 kwietnia 2022 r. do 31 marca 2025 r.

- 3) nie został postawiony w stan likwidacji lub wobec którego nie jest prowadzone postępowanie upadłościowe³⁷;
- 4) nie zalega z zapłatą podatków stanowiących dochód budżetu państwa;
- 5) nie zalega z zapłatą należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne.

Prezes URE po rozpatrzeniu ww. wniosku ANWIL SA, decyzją z dnia 31 października 2023 r. nr RS-2022/738/3/2022, przyznał Spółce rekompensatę za rok 2022 w wysokości 43 707 232,14 zł.

(akta kontroli str. 43, 50-53, 74-115, 152, 158, płyta CD: pliki 109-115)

Realizacja obowiązku wynikającego z art. 12 oraz 12a ustawy o systemie rekompensat

Zgodnie z warunkami ww. decyzji Prezesa URE:

- a) podmiot, któremu zostały przyznane rekompensaty, jest obowiązany do prowadzenia produkcji w instalacji przez okres dwóch lat następujących po roku kalendarzowym, w którym zostały mu przyznane rekompensaty. Obowiązek ten nie dotyczy podmiotu, który przeniósł produkcję danej instalacji na terytorium państwa członkowskiego Unii Europejskiej, Szwajcarii lub państwa członkowskiego Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) - strony umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym (art. 12 ust. 1 i 2 ustawy);
- b) podmiot, któremu zostały przyznane rekompensaty, będący podmiotem³⁸ jest obowiązany do ograniczenia emisji gazów cieplarnianych w rozumieniu art. 3 pkt 4 i 5 ustawy z dnia 12 czerwca 2015 r. o systemie handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych³⁹ lub poprawy efektywności energetycznej w rozumieniu art. 2 pkt 3 ustawy z dnia 20 maja 2016 r. o efektywności energetycznej⁴⁰ (art. 12a ustawy).

Dokumentacja potwierdzająca spełnienie obowiązku wynikającego z art. 12 ustawy o systemie rekompensat w zakresie prowadzenia produkcji w instalacji przez okres dwóch lat następujących po roku kalendarzowym, w którym zostały rekompensaty przyznane, dotyczy zamkniętych okresów sprawozdawczych.

W przypadku rekompensat przyznanych w 2023 r., rok 2024 trwał w trakcie niniejszej kontroli, zaś ww. dwuletni okres zakończy się z końcem 2025 r. Dokumenty ANWIL SA (np. roczne sprawozdania o produkcji P-01 do GUS), a także wizja lokalna po Zakładzie, przeprowadzona przez kontrolera NIK⁴¹, potwierdziły, że produkcja w instalacjach objętych rekompensatami, jest prowadzona na bieżąco.

W odniesieniu do rekompensat otrzymanych⁴²:

- w 2021 r. – przesłano do URE dokumentację potwierdzającą spełnienie obowiązku w roku 2022 oraz 2023;
- w 2022 r. – przesłano do URE dokumentację za rok 2023.

³⁷ W rozumieniu ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe (Dz. U. z 2024 r. poz. 794, ze zm.) oraz postępowanie upadłościowe obejmujące likwidację majątku dłużnika prowadzone w związku z art. 449 ustawy z dnia 15 maja 2015 r. – Prawo restrukturyzacyjne (Dz. U. z 2024 r. poz. 1505).

³⁸ O którym mowa w art. 36 ust. 1 lub 2 ustawy z dnia 20 maja 2016 r. o efektywności energetycznej (Dz. U. z 2024 r. poz. 1047).

³⁹ Dz. U. z 2024 r. poz. 1505.

⁴⁰ Dz. U. z 2024 r. poz. 1047.

⁴¹ W dniu 17 października 2024 r. wraz z przedstawicielami ANWIL SA.

⁴² Nie dotyczy 2019 r. oraz 2020 r.

Przesłane do URE dokumenty dotyczą zamkniętych okresów sprawozdawczych. Obowiązek za rok 2024, z uwagi na jego trwanie w momencie przeprowadzania niniejszej kontroli, pozostaje do realizacji w 2025 r.

ANWIL SA przekazał Prezesowi URE sprawozdanie potwierdzające wykonanie obowiązku ograniczenia emisji gazów cieplarnianych lub poprawy efektywności energetycznej, o którym mowa w art. 12a ust. 1 ww. ustawy.

W odniesieniu do rekompensat za rok 2022 sprawozdanie to zostało przekazane pismem z dnia 22 grudnia 2023 r. Ww. obowiązek wypełniono poprzez zrealizowanie przedsięwzięć służących poprawie efektywności energetycznej⁴³, wskazanych w ostatnim na dzień złożenia wniosku o przyznanie rekompensat audycie energetycznym przedsiębiorstwa⁴⁴ (art. 12a ust. 2 pkt 1 ustawy).

Wskazane sprawozdanie obejmowało przedsięwzięcie pn. Budowa stacji redukcyjno-schładzającej 4,0/1,9 MPa w Elektrociepłowni ANWIL S.A. (EC). Jego celem było wykorzystanie pary nadmiarowej z Zakładu A-I i zmniejszenie kosztów produkcji pary 1,9 MPa w EC. Realizacja zabudowy stacji SRS 4,0/1,9 MPa pozwoliła na redukcję ciśnienia pary dostarczanej z Zakładu Amoniak A-I, co powoduje zmniejszenie produkcji pary w Elektrociepłowni i oszczędność energii finalnej rzędu [...]. Termin rozpoczęcia / zakończenia realizacji przedsięwzięcia służącego poprawie efektywności energetycznej to: 31 sierpnia 2021 r. / 28 lipca 2022 r. Okres zwrotu nakładów ww. przedsięwzięcia: 2 lata 11 miesięcy.

Na dowód realizacji ww. przedsięwzięcia Prezesowi URE przedstawiono Protokół Końcowy z dokonanego w dniu 28 lipca 2022 r. odbioru robót⁴⁵, a także oświadczenie w zakresie aktualności Audytu energetycznego przedsiębiorstwa – *Raport nr 10585/ET/2021 pn. Audyt Energetyczny Przedsiębiorstwa z dnia 31.08.2021 r.*⁴⁶

(akta kontroli str. 43, 50-53, 74-144, 158-159, płyta CD: pliki 25-94, 109-115)

1.2 Wnioskowanie, wykorzystanie i rozliczenie pomocy publicznej udzielonej przez Prezesa NFOŚiGW dla przemysłu energochłonnego, związanej z cenami energii elektrycznej w 2023 r.

Szczegółową kontrolą objęto pomoc przyznaną na podstawie umowy 0164/REK/II/2023 z dnia 18 grudnia 2023 r.

W dniu 7 listopada 2023 r.⁴⁷ ANWIL SA⁴⁸ złożył do NFOŚiGW wniosek⁴⁹ o pomoc w ramach drugiej edycji programu przyjętego uchwałą Rady Ministrów nr 141/2023 z dnia 8 sierpnia 2023, ze zmianami, pod nazwą: „Pomoc dla przemysłu

⁴³ W rozumieniu art. 2 pkt 12 ustawy z dnia 20 maja 2016 r. o efektywności energetycznej, wskazanych w ostatnim na dzień złożenia wniosku o przyznanie rekompensat audycie energetycznym przedsiębiorstwa, o którym mowa w rozdziale 5 tej ustawy, dla których okres zwrotu nakładów nie przekracza trzech lat.

⁴⁴ Wskazanych w ostatnim na dzień złożenia wniosku o przyznanie rekompensat audycie energetycznym przedsiębiorstwa, o którym mowa w rozdziale 5 ustawy o efektywności energetycznej, dla których okres zwrotu nakładów nie przekracza trzech lat.

⁴⁵ Przekazany został pismem RO/645/2022 wraz ze sprawozdaniem za rok 2021 i znajduje się w aktach sprawy w ANWIL SA, tj. zgodnie z wymogiem by, w przypadku, gdy przedsięwzięcie służące poprawie efektywności energetycznej zostało zakończone - dokumenty potwierdzające zakończenie realizacji przedsięwzięcia służącego poprawie efektywności energetycznej wskazanego w audycie energetycznym przedsiębiorstwa, aktualnym na dzień złożenia wniosku o przyznanie rekompensat za rok, którego dotyczy niniejsze sprawozdanie, w szczególności protokoły sprawdzenia technicznego, dopuszczenia i przyjęcia do eksploatacji odpowiednich urządzeń i instalacji.

⁴⁶ Tj. zgodnie z wymogiem by, w przypadku, gdy audyt energetyczny przedsiębiorstwa przedłożony wraz ze sprawozdaniem za rok poprzedni jest aktualny - oświadczenie przedsiębiorcy w tym zakresie.

⁴⁷ Tj. zgodnie z terminem na składanie wniosków wyznaczonym na 8 listopada 2023 r. dla drugiej edycji Programu.

⁴⁸ Jako podmiot, w stosunku do którego Skarb Państwa, jednostka samorządu terytorialnego, przedsiębiorstwo państwowe lub jednoosobowa spółka Skarbu Państwa są podmiotami, które posiadają uprawnienia takie, jak przedsiębiorcy dominujący w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2024 r. poz. 1616).

⁴⁹ Nr wniosku 0164/REK/II/2023, złożony w wersji elektronicznej przez Generator Wniosków o Dofinansowanie (GWD).

energochłonnego związana z cenami gazu ziemnego i energii elektrycznej w 2023 r.”⁵⁰

Wskazany wniosek dotyczył zwiększonej pomocy⁵¹ w kwocie 73 329 288,50 zł na pokrycie kosztów kwalifikowanych poniesionych na zakup energii elektrycznej w okresie kwalifikowanym, tj. od 1 stycznia 2023 r. do dnia 31 grudnia 2023 r.⁵²

Ww. wnioskowana kwota pomocy zwiększonej została wyliczona przy pomocy Kalkulatora dedykowanego do Programu w następujący sposób:

[...]

12. Warunek 2 – Spełniony, gdyż wartość (EBITDA za 2023 r. + Pomoc zwiększona) jest nie wyższa niż wartość (EBITDA za 2021 r. x 70%)⁵³.
13. Warunek 1 oraz Warunek 2 łącznie spełnione - Pomoc zwiększona spełnia kryteria Programu, jeżeli Warunek 1 lub Warunek 2 są spełnione⁵⁴.
14. Kwota pomocy zwiększonej (P max minus Inna pomoc publiczna⁵⁵): 73 329 288,50 zł.

Wniosek zawierał wymagane ww. uchwałą Rady Ministrów nr 141/2023 elementy, w szczególności:

- 1) kod albo kody PKD lub PRODCOM, w których Wnioskodawca prowadził przeważającą działalność,
- 2) oznaczenie wielkości przedsiębiorcy,
- 3) oznaczenie ilości energii elektrycznej, podawanych w MWh z dokładnością do trzech miejsc po przecinku, zakupionych i zużytych na własny użytek przez Wnioskodawcę w okresie referencyjnym oraz cen jednostkowych ich zakupu,
- 4) oznaczenie okresu kwalifikowanego,
- 5) oznaczenie ilości energii elektrycznej, podawanych w MWh z dokładnością do trzech miejsc po przecinku, zakupionych i zużytych na własny użytek przez Wnioskodawcę w okresie kwalifikowanym oraz cen jednostkowych ich zakupu,
- 6) wysokość oraz sposób obliczenia kosztów kwalifikowanych,
- 7) wnioskowaną wysokość pomocy,
- 8) oświadczenia Wnioskodawcy o:
 - spełnianiu warunków umożliwiających otrzymanie pomocy określonych w części II Programu,
 - świadomości, że złożenie wniosku jest równoznaczne z wyrażeniem zgody na poddanie się kontroli w zakresie wysokości otrzymanej pomocy, spełniania warunków do jej otrzymania oraz prawidłowości rozliczenia się z udzielonej pomocy zgodnie z art. 4 ust. 2 ustawy *o zasadach realizacji programów wsparcia*,
 - niespełnieniu warunków pozwalających na uznanie go za odbiorcę uprawnionego w rozumieniu art. 2 pkt 2 ustawy z dnia 27 października 2022 r. *o środkach nadzwyczajnych mających na celu ograniczenie wysokości cen*

⁵⁰ Dalej też: Program.

⁵¹ Zgodnie z częścią VIII Programu.

⁵² Wartość kosztu kwalifikowanego wyliczona przez Wnioskodawcę wyniosła 238 036 546,92 zł. Suma ilości energii elektrycznej i gazu ziemnego przyjętej do obliczania kosztów kwalifikowanych w miesiącach, dla których koszty kwalifikowane są większe od zera, nie może przekroczyć 70% sumy zużycia energii pochodzącej z danego nośnika przez Wnioskodawcę w analogicznych miesiącach 2021 r.

⁵³ TAK oznaczało pozytywną weryfikację Warunku 2.

⁵⁴ TAK oznaczało pozytywną weryfikację warunków.

⁵⁵ Wykazana we wniosku (Kalkulatorze) Inna pomoc publiczna (kumulacja) na te same koszty: 117 099 949,04 zł.

energii elektrycznej oraz wsparciu niektórych odbiorców w 2023 roku⁵⁶ (o ile dotyczy),

- tym, że nie ciąży na nim, ani na którymkolwiek przedsiębiorcy z nim powiazanym, obowiązek zwrotu udzielonej pomocy, wynikający z decyzji Komisji Europejskiej nakazującej zwrot,
- prawdziwości danych zawartych we wniosku zgodnie z art. 4 ust. 4 i 5 ustawy o zasadach realizacji programów wsparcia;

9) dane dotyczące kumulacji pomocy publicznej:

- informacje o otrzymaniu pomocy publicznej przez Wnioskodawcę oraz podmioty powiazane udzielanej zgodnie z sekcją 2.4 komunikatu Komisji Tymczasowe kryzysowe ramy środków pomocy państwa w celu wsparcia gospodarki po agresji Rosji wobec Ukrainy lub pomocy publicznej udzielonej zgodnie z sekcją 2.1 tego komunikatu lub komunikatu,
- informacje o otrzymaniu na te same koszty kwalifikowalnej pomocy publicznej przyznanej na podstawie rozporządzeń *de minimis* lub na podstawie tymczasowych ram w kontekście COVID-19.

Zgodnie z wymogami Programu do wniosku załączono (w formie elektronicznej):

- 1) umowę⁵⁷ o udzielenie pomocy publicznej w związku ze wzrostem cen energii elektrycznej i gazu ziemnego, opatrzoną kwalifikowanym podpisem elektronicznym Beneficjenta (z datą 7 listopada 2023 r.⁵⁸);
- 2) zaświadczenia właściwych organów (wydane nie wcześniej niż 90 dni przed dniem złożenia wniosku) potwierdzające, że Wnioskodawca:
 - a) nie zalega z zapłatą podatków stanowiących dochód budżetu państwa, z wyjątkiem przypadków, gdy uzyskał przewidziane prawem zwolnienie, odroczenie, rozłożenie na raty zaległości podatkowych albo podatku,
 - b) nie zalega z zapłatą należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne, z wyjątkiem przypadków, gdy uzyskał przewidziane prawem zawieszenie spłaty lub zawarł umowę o odroczeniu terminu płatności albo umowę o rozłożeniu na raty należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne;
- 3) raport biegłego rewidenta z usługi atestacyjnej w zakresie udowodnienia spełnienia warunku, o którym mowa w części VIII ust. 1 pkt 1⁵⁹.

W wyniku pozytywnej oceny wniosku nr 0164/REK/II/2023 przez NFOŚiGW (Operatora Programu), jako spełniającego warunki określone w Programie, nastąpiło zawarcie umowy poprzez podpisanie przez pełnomocników NFOŚiGW umowy o udzielenie pomocy publicznej (15 i 18 grudnia 2023 r.), uprzednio przesłanej i sygnowanej elektronicznym podpisem kwalifikowanym przez Wnioskodawcę.

(akta kontroli str. 43, 50-53, 74-144, 150, 158-159, płyta CD: pliki 15, 17, 135-138)

Rozliczenie (zwiększonej) pomocy publicznej udzielonej przez Prezesa NFOŚiGW dla przemysłu energochłonnego, związanej z cenami energii elektrycznej w 2023 r.

⁵⁶ Dz. U. z 2022 r. poz. 2243.

⁵⁷ Której Operator Systemu nadał numer 0164/REK/II/2023.

⁵⁸ Podpisy złożyło dwóch członków Zarządu reprezentujących łącznie ANWIL SA.

⁵⁹ Tj., że Wnioskodawca w ostatnim zamkniętym roku obrotowym osiągnął łącznie co najmniej 50% przychodu w jednej lub łącznie kilku podklasach PKD lub kodach PRODCOM, znajdujących się na listach w części XVI Programu.

Zgodnie z wymogami Programu pomoc zwiększona została rozliczona 26 marca 2024 r., tj. terminowo⁶⁰. W ramach rozliczenia Beneficjent przedstawił NFOŚiGW (Operatorowi Programu)⁶¹ Formularz Rozliczenia Pomocy, zawierający dane dotyczące rzeczywiście poniesionych kosztów zakupu energii elektrycznej oraz wykazanego wskaźnika EBITDA w okresie referencyjnym i kwalifikowanym, a także załączniki:

- 1) *Plan zmniejszenia energochłonności przedsiębiorstwa* wykonany zgodnie z częścią XVII Programu⁶².
- 2) Zestawienie dowodów księgowych potwierdzających poniesienie kosztów w okresie, którego dotyczy wniosek⁶³ – w zakresie energii elektrycznej⁶⁴.
- 3) Sprawozdanie Beneficjenta (ANWIL SA) przedstawiające przyjęte założenia, wykorzystane dowody i dokonane obliczenia (w zakresie poniesionych kosztów zakupu energii elektrycznej oraz wykazanego wskaźnika EBITDA w okresie referencyjnym i kwalifikowanym), dla potwierdzenia spełnienia kryteriów i warunków dla udzielenia pomocy zwiększonej⁶⁵.
- 4) Raport niezależnego biegłego rewidenta z wykonania usługi atestacyjnej w zakresie oceny sprawozdania⁶⁶ ANWIL SA.

Złożone rozliczenie pomocy podlegało weryfikacji przez NFOŚiGW⁶⁷. Pismem z dnia 26 kwietnia 2024 r.⁶⁸ Operator Programu wezwał ANWIL SA do uzupełnienia⁶⁹ rozliczenia pomocy zwiększonej dla umowy nr 0164/REK/II/2023: ponownego zweryfikowania przez ANWIL SA danych źródłowych oraz dokonanych obliczeń, a także dostosowania metodyki (szerszego jej opisanie), aby możliwe było dokonanie przez NFOŚiGW analizy i oceny rozliczenia pomocy zwiększonej pod kątem zgodności z programem rządowym.

W ramach przeprowadzonej przez NFOŚiGW oceny finansowej dokumentacji:

- stwierdzono niepoprawne przygotowanie zestawienia dowodów księgowych, tj.: suma kosztów kwalifikowanych wynikająca z zestawienia dowodów księgowych jest nieznacznie niższa od kwoty kosztów kwalifikowanych obliczonych na podstawie sprawozdania;
- stwierdzono niepoprawne (niepełne) przygotowanie sprawozdania, tj.: brak poprawnie przygotowanej metodyki w zakresie wyliczenia średniej ceny energii zarówno w okresie kwalifikowanym jak referencyjnym, brak wyspecyfikowania poszczególnych kosztów niekwalifikowanych.

⁶⁰ Tj. dnia 31 marca 2024 r.

⁶¹ Przy wykorzystaniu GWD.

⁶² Wydatki inwestycyjne wynikające z *Planu zmniejszenia energochłonności przedsiębiorstwa*, wyniosły [...] mln zł, tj. ok. [...] % przyznanej pomocy, co było zgodne z wymaganiami Programu (stanowiło więcej niż wymagane co najmniej 30% przyznanej pomocy).

⁶³ Tj. kosztów energii elektrycznej w okresie kwalifikowanym, ujętych w formularzu rozliczenia pomocy oraz sprawozdaniu, o którym mowa w pkt 3 Programu.

⁶⁴ Tj. Zestawienie dowodów księgowych potwierdzających poniesienie w okresie kwalifikowanym kosztów ujętych we wniosku oraz Sprawozdaniu, o którym mowa w części XIII ust. 1. pkt 3 Programu, a na żądanie Operatora Programu.

⁶⁵ Tj. Sprawozdanie Wnioskodawcy, o którym mowa w części XIII ust. 1. pkt 3 Programu, przedstawiające przyjęte założenia, wykorzystane dowody oraz dokonane obliczenia w zakresie poniesionych kosztów zakupu energii elektrycznej lub gazu ziemnego oraz dowody spełnienia warunków i kryteriów udzielenia pomocy (zgodnie ze wzorem zawartym w formularzu rozliczenia pomocy opublikowanym w Informacji o możliwości składania wniosków).

⁶⁶ Tj. Raport niezależnego biegłego rewidenta z wykonania usługi atestacyjnej rozumianej jako usługa świadczona zgodnie z regulacjami Krajowego Standardu Usług Atestacyjnych Innych niż Badanie i Przegląd 3000 (Z) w brzmieniu Międzynarodowego Standardu Usług Atestacyjnych 3000 (zmienionego) – „Usługi atestacyjne inne niż badania lub przeglądy historycznych informacji finansowych”, przyjętego uchwałą nr 3436/52e/2019 Krajowej Rady Biegłych Rewidentów z dnia 8 kwietnia 2019 r., ze zm., w zakresie oceny sprawozdania, o którym mowa w części XII ust. 2. Pkt 2 Programu.

⁶⁷ W terminie do dnia 30 czerwca 2024 r.

⁶⁸ O nr AET.081.2.2024.

⁶⁹ Pismo to wpłynęło do ANWIL SA w dniu 29 kwietnia 2024 r.

W konsekwencji stwierdzono niezgodność z wymaganiami Programu i wzorami opublikowanymi w dokumentacji naboru.

W odpowiedzi na ww. wezwanie w ANWIL SA dokonano weryfikacji zestawienia dowodów księgowych przedstawionych jako załącznik do wniosku o rozliczenie pomocy Beneficjenta (ANWIL SA) oraz danych przedstawionych w Kalkulatorze zawartym we wniosku o rozliczenie pomocy – arkusz „V. Koszty”.

Dodatkowo przedstawiono następujące wyjaśnienia:

- odnosząc się do tiret pierwsze ww. wezwania – stwierdzono, że występuje nieznaczna różnica w przedstawionej ilości energii elektrycznej nabytej i zużytej na potrzeby własne przez Beneficjenta w całym okresie kwalifikowanym wynosząca 0,001 MWh⁷⁰. Różnica ta nie spowodowała zawyżenia wyliczenia pomocy uzyskanej przez Beneficjenta,
- odnosząc się do tiret drugie ww. wezwania – po analizie stwierdzono, że prawidłowo została przygotowana metodyka wyliczenia średniej ceny zarówno w okresie kwalifikowanym, jak i w okresie referencyjnym⁷¹.

Odpowiedź na niniejsze wezwanie została przedstawiona biegłemu rewidentowi celem podjęcia decyzji, czy w jego ocenie zaistniała potrzeba podjęcia dodatkowych działań. Biegły rewident w drodze korespondencji mailowej przesłanej w dniu 8 maja 2024 r. oświadczył, iż nie zamierza podejmować dodatkowych działań lub procedur w związku z wezwaniem, w tym w zakresie wykonania nowej usługi atestacyjnej⁷². NIK podziela zdanie biegłego rewidenta, gdyż różnica w przedstawionej ilości energii elektrycznej nabytej i zużytej na potrzeby własne przez Beneficjenta w całym okresie kwalifikowanym wynosząca 0,001 MWh (równowartość 0,55 zł) była nieistotna. Odpowiedź ANWIL SA na ww. wezwanie stanowiła wyczerpującą podstawę do pozytywnej końcowej weryfikacji rozliczenia pomocy przez NFOŚiGW.

(akta kontroli str. 43, 50-53, 74-144, płyta CD: pliki 15, 17, 135-138)

2. Bariery organizacyjno-techniczne zidentyfikowane przez Spółkę jako Beneficjenta w procesie aplikowania, wdrażania i rozliczania programów realizowanych przez URE i NFOŚiGW

Bariery organizacyjno-techniczne zidentyfikowane przez Spółkę jako Beneficjenta w procesie aplikowania, wdrażania i rozliczania programów realizowanych przez URE i NFOŚiGW dotyczyły:

- 1) w URE: jedyną problematyczną kwestią z jaką się napotkał ANWIL SA przy składaniu wniosków do URE jest wpisany do ustawy o *systemie rekompensat* 14-dniowy termin na uzupełnienie wniosku na wezwanie URE (art. 10 ust. 9); zachowanie tego terminu bywało trudne ze względu na szeroki zakres dokumentacji wymaganej do przesłania; dochowanie terminu było szczególnie trudne w przypadku, gdy wezwanie dotyczyło konieczności przygotowania korekty wniosku i, w związku z tym, wymagało ponownej weryfikacji przez akredytowanego weryfikatora.
- 2) w NFOŚiGW:
 - krótkiego czasu na złożenie wniosku – dla przykładu dla drugiej edycji Program ogłoszono 25 października 2023 r., natomiast wnioski należało złożyć poprzez GWD do dnia 8 listopada 2023 r.;

⁷⁰ [...]

⁷¹ [...]

⁷² [...]

- problemów technicznych związanych z „osiągalnością” serwera zwłaszcza podczas zbliżającego się terminu składania wniosków;
- podpisywania wniosku w GWD przez osoby upoważnione (członkowie Zarządu ANWIL SA) – wymagało to usunięcia zabezpieczeń chroniących komputer pod nadzorem służb IT Spółki;
- ustalenia kluczowych wartości pomocy podczas drugiej edycji programu; wyliczenie wysokości pomocy opierało się na danych prognozowanych. Istniało potencjalne ryzyko oddania całości lub części otrzymanej pomocy wraz z odsetkami oraz alternatywne ryzyko zaniżenia wnioskowanej kwoty wsparcia. Ryzyko to zmaterializowało się w przypadku ANWIL SA;
- trudności w określeniu definicji EBITDA (zwłaszcza przy pierwszej edycji programu), co w przypadku ANWIL SA skutkowało koniecznością zwrotu części „pomocy” wraz z odsetkami (wartość odsetek wynosiła około 85 tys. zł).

(akta kontroli str. 51-52, płyta CD: pliki 1-2)

3. Działania (inwestycje) podjęte przez Spółkę jako Beneficjenta w latach 2019-2024 (I połowa) i ich wpływ na ograniczenie energochłonności, a w konsekwencji zmniejszenie kosztów prowadzenia działalności gospodarczej

ANWIL SA podjął w latach 2019-2024 (I półrocze) działania prowadzące do ograniczenia zużycia energii efektów energooszczędnych. Spółka przedstawiła listę zrealizowanych przedsięwzięć i świadectw efektywności energetycznej, zawierającą następujące dane:⁷³

[...]

Ww. zadania inwestycyjne były przedmiotem wizji lokalnej dokonanej w trakcie prowadzenia czynności kontrolnych w ANWIL SA⁷⁴.

Przedstawione działania (zadania inwestycyjne) zostały zrealizowane na podstawie Planu inwestycyjnego Spółki (CAPEX).

Realizacja tego typu zadań (potwierdzonych uzyskaniem świadectw efektywności energetycznej – tzw. PME_{EF}_F⁷⁵, wydanych przez Prezesa URE dla ANWIL SA) przebiegała następująco:

- zgłoszenie w SAP,
- przeprowadzenie postępowania zakupowego,
- wykonanie audytu wstępnego efektywności energetycznej,
- podpisanie umowy na realizację,
- zakończenie zadania, zwieńczone protokołem z wykonania,
- wykonanie porealizacyjnego audytu efektywności energetycznej,
- zgłoszenie wniosku do URE o przyznanie PME_{EF}_F.

Dokumentem potwierdzającym realizację jest protokół z wykonania zadania.

Ww. działania (inwestycje) na rzecz zwiększenia energooszczędności skutkowały przyznaniem świadectw efektywności energetycznej (PME_{EF}_F) stanowiących

⁷³ Poniższe informacje – jako posiadające wartość gospodarczą dla ANWIL SA, a niebędące powszechnie znane – są objęte tajemnicą przedsiębiorstwa na podstawie art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2022 r., poz. 1233).

⁷⁴ [...]

⁷⁵ PME_{EF}-F – tzw. białe certyfikaty dostępne w obrocie bezterminowo.

ekwiwalent [...] toe (tj. [...] MWh). Do 2024 r. przedsięwzięcia służące poprawie efektywności energetycznej pozwoliły średniorocznie zaoszczędzić [...] toe energii finalnej (stanowiąc ekwiwalent [...] MWh).

(akta kontroli str. 52-53, 116-144, 199-200)

4. Wpływ na kształtowanie się wyników finansowych i wskaźników ekonomicznych Beneficjenta

Łączna wartość nominalna pomocy udzielonej Spółce w okresie objętym kontrolą, tj. 2019-2024 (I połowa) ze wszystkich źródeł wyniosła 342 247 296,54 zł⁷⁶, z czego pomoc udzielona na podstawie ww. pięciu wniosków (trzy do Prezesa URE, dwa do Prezesa NFOŚiGW) stanowiła 82,1% (tj. 280 951 333,62 zł⁷⁷), zaś na pozostałą pomoc publiczną przypadło 17,9% (tj. 61 295 962,92 zł).

Zgodnie z polityką rachunkowości ANWIL SA dotacje rządowe są ujmowane, jeżeli istnieje uzasadniona pewność, że dotacja zostanie uzyskana oraz spełnione zostaną wszystkie związane z nią warunki. Dotacje dotyczące pozycji kosztowych (np.: koszty energii) są ujmowane jako pomniejszenie kosztów w momencie ich poniesienia. Nadwyżkę otrzymanej dotacji ponad wartość odpowiednich kosztów ujmuje się w pozostałych przychodach operacyjnych.

W sprawozdaniach finansowych Spółki za lata 2019-2023 z tytułu ww. rekompensat oraz pomocy z NFOŚiGW dla przemysłu energochłonnego w rachunku zysku i strat za dany rok uwzględniono łącznie kwotę 322 150 079,08 zł⁷⁸, z tego:

- 1) za 2019 r.: brak rekompensat i pomocy z NFOŚiGW dla przemysłu energochłonnego – w konsekwencji brak podstaw do ujęcia w księgach rachunkowych;
- 2) za 2020 r.: wartość pomocy brutto (rekompensaty) – 50 983 677,54 zł, z tego 28 344 600,00 zł na podstawie prognozy ujęto w 2020 r. jako pomniejszenie kosztu własnego sprzedaży, zaś 22 639 077,54 zł na podstawie wykonania roku 2021 ujęto jako zwiększenie pozostałych kosztów operacyjnych;
- 3) za 2021 r.: wartość pomocy brutto (rekompensaty) – 14 639 294,37 zł, z tego 35 533 133,00 zł na podstawie prognozy ujęto w roku 2021 jako pomniejszenie kosztu własnego sprzedaży, zaś 20 893 838,63 zł na podstawie wykonania roku 2022 – jako zwiększenie pozostałych kosztów operacyjnych jako zmniejszenie pozostałych przychodów operacyjnych;
- 4) za 2022 r.: wartość pomocy brutto łącznie 142 072 781,18 zł⁷⁹, z tego:
 - 43 707 232,14 zł z tytułu rekompensat – cała kwota ujęta na podstawie na podstawie prognozy w roku 2022 jako pomniejszenie kosztu własnego sprzedaży;
 - 98 365 549,04 zł⁸⁰ pomoc z NFOŚiGW – cała kwota ujęta na podstawie wykonania roku 2023 w pozostałych przychodach operacyjnych;
- 5) za 2023 r.: wartość pomocy brutto łącznie 114 454 325,99 zł, z tego:

⁷⁶ Dane z bazy SUDOP na stronie: <https://sudop.uokik.gov.pl/search/aidBeneficiary>. Stan na 20 września 2024 r.

⁷⁷ Pomoc Prezesa NFOŚiGW stanowiła 50,1% pomocy ogółem, zaś rekompensaty – 31,9%.

⁷⁸ 322 076 370,57 zł z uwzględnieniem korekty dotyczącej pomocy NFOŚiGW a dokonanej w 2024 r. w kwocie 73 707,97 zł (jako zwiększenie pozostałych kosztów operacyjnych).

⁷⁹ 141 999 073,21 zł z uwzględnieniem korekty dotyczącej pomocy NFOŚiGW a dokonanej w 2024 r. w kwocie 73 707,97 zł (jako zwiększenie pozostałych kosztów operacyjnych).

⁸⁰ 98 291 841,07 zł z uwzględnieniem korekty dotyczącej pomocy NFOŚiGW a dokonanej w 2024 r. w kwocie 73 707,97 zł (jako zwiększenie pozostałych kosztów operacyjnych).

- 41 125 037,49 zł wartość (oczekiwana) pomocy brutto – cała kwota ujęta w 2023 r. na podstawie prognozy jako pomniejszenie kosztu własnego sprzedaży⁸¹;
- 73 329 288,50 zł pomoc z NFOŚiGW – cała kwota ujęta na podstawie prognozy w 2023 r. jako pomniejszenie kosztu własnego sprzedaży.

Zatem, w sprawozdaniach finansowych Spółki za lata 2020-2023 ww. łączną pomoc, tj. 322 150 079,08 zł, ujęto w ten sposób, że kwotę 222 039 291,13 zł⁸² zaksięgowano jako zmniejszenie kosztów wytworzenia produkcji sprzedanej, o kwotę 121 004 626,58 zł zwiększono pozostałe przychody operacyjne⁸³, zaś kwotę 20 893 838,63 zł zaliczono jako zwiększenie kosztów operacyjnych (w 2022 r.).

Główna księgowa Spółki wyjaśniła⁸⁴, że księgowanie rekompensat i pomocy (otrzymanych dotacji) w pozostałych przychodach operacyjnych lub kosztach operacyjnych (w przypadku korekty) wynika z tego, że dotyczyły one poprzedniego roku sprawozdawczego, wobec tego nie było podstaw do zaliczenia ich w koszt własny sprzedaży bieżącego okresu. Dodatkowo wyjaśniono, że w przypadku pomocy w wysokości 98 mln zł z NFOŚiGW ujęto ją w roku 2023 (jako pozostałe przychody operacyjne - PPO) ze względu na fakt, że informacja o programie „Pomoc dla sektorów energochłonnych związana z nagłymi wzrostami cen gazu ziemnego i energii elektrycznej w 2022 r.” pojawiła się w roku 2023⁸⁵. Po rozmowach z biegłym rewidentem na temat ujęcia rekompensaty (czy jako rezerwa w roku 2022, czy jako PPO w roku kolejnym) Spółka otrzymała taką wytyczną.⁸⁶

Środki z programów wspierających przedsiębiorców energochłonnych, uzyskane w latach 2021-2024 (I półrocze), miały pozytywny wpływ na kształtowanie się wskaźników ekonomicznych ANWIL SA.

W latach 2019-2022 Spółka wykazała zysk netto (odpowiednio: 257 232 707 zł w 2019 r., 158 969 015 zł w 2020 r., 375 742 990 zł w 2021 r., 696 982 807 zł w 2022 r., zaś za 2023 r. odnotowano stratę netto 97 576 037 zł ([...] zł za II kwartał 2024 r.). Bez uzyskanej pomocy dla przemysłu energochłonnego wynik ten kształtowałby się następująco: zysk netto 130 624 415 zł (tj. niższy o 28 344 600 zł niż wykazano) w 2020 r., 317 570 780 zł (tj. niższy o 58 172 210 zł) w 2021 r., 674 169 414 zł (tj. niższy o 22 813 393 zł) w 2022 r., zaś strata netto 310 395 912 zł (tj. wyższa o 212 819 875 zł) za 2023 r. Zatem łącznie pomoc ta w latach 2020-2023 przyczyniła się do poprawy wyniku o 322 150 079 zł.

Uzyskana pomoc publiczna nie zapobiegła jednak pogorszeniu się wskaźników w kontrolowanym okresie 2019-2024 (II kwartał), a jedynie ograniczyła ich poziom:

I. Wskaźniki płynności (zdolności do regulowania zobowiązań)

⁸¹ W związku z aktualizacją wniosku do Prezesa URE kwota rekompensat za 2023 r. ma wynieść 40 917 573,41 zł. Konieczne zatem będzie dokonanie stosownych korekt w ewidencji księgowej.

⁸² Z tego odpowiednio: 28 344 600,00 zł w 2020 r., 35 533 133,00 zł w 2022 r., 43 707 232,14 zł w 2023 r., 114 454 325,99 zł w 2023 r.

⁸³ Z tego odpowiednio: 0 zł w 2020 r., 22 639 077,54 zł w 2021 r., 0 zł w 2022 r., 98 365 549,04 zł w 2023 r.

⁸⁴ Wyjaśnienia Głównej księgowej ANWIL SA (korespondencja mailowa z dnia 8 oraz z dnia 21 października 2024 r.).

⁸⁵ Uchwała nr 1/2023 Rady Ministrów z dnia 3 stycznia 2023 r. w sprawie przyjęcia programu rządowego pod nazwą „Pomoc dla sektorów energochłonnych związana z nagłymi wzrostami cen gazu ziemnego i energii elektrycznej w 2022 r.”. Uchwała na podstawie art. 3 ust. 1, 2 i 4 ustawy z dnia 29 września 2022 r. o zasadach realizacji programów wsparcia przedsiębiorców w związku z sytuacją na rynku energii w latach 2022–2024 (Dz. U. poz. 2088).

⁸⁶ Podejście to jest spójne dla całej Grupy Kapitałowej. W sprawozdaniu finansowym za rok 2022 w nocy nr 35. Wydarzenia po zakończeniu okresu sprawozdawczego – zawarto stosowną informację w tej sprawie. *Nota nr 35. Wydarzenia po zakończeniu okresu sprawozdawczego.* „W dniu 22 lutego ANWIL SA złożył wniosek do NFOŚiGW pod nazwą „Pomoc dla sektorów energochłonnych związana z nagłymi wzrostami cen gazu ziemnego i energii elektrycznej w 2022 r.”, który został pozytywnie rozpatrzony. W dniu 9 marca 2023 r. została zawarta umowa o udzielenie pomocy o nr 0192REK/2023. W ramach złożonego -wniosku ANWIL SA wnioskował o kwotę pomocy 98 365 549,04 zł, która została w całości przyznana. W związku z tym, że powyższe zdarzenie miało miejsce po dacie bilansowej, sprawozdanie finansowe za 2022 rok nie zostało skorygowane.”

- 1) Wskaźnik płynności bieżącej CR⁸⁷ - zmniejszył się z poziomu 1,52 w 2019 r., 1,01 w 2020 r., 1,05 w 2021 r., 1,02 w 2022 r., do poziomu 0,54 w 2023 r., [...]; bez pomocy dla przemysłu energochłonnego (za lata 2020-2023) wskaźnik ten odbiegałby bardziej od wartości referencyjnej i wyniósłby odpowiednio: 0,97 (w 2020 r.); 1,00 (w 2021 r.); 1,01 (w 2022 r.) oraz 0,42 (w 2023 r.);
- 2) Wskaźnik płynności szybkiej QR (ang. *Quick Ratio*)⁸⁸ wyniósł: 1,08 w 2019 r., 0,69 w 2020 r., 0,69 w 2021 r., 0,72 w 2022 r., 0,29 w 2023 r., [...]; bez pomocy dla przemysłu energochłonnego (za lata 2020-2023) wskaźnik ten odbiegałby bardziej od wartości referencyjnej i wyniósłby odpowiednio: 0,66 (w 2020 r.); 0,64 (w 2021 r.); 0,71 (w 2022 r.) oraz 0,17 (w 2023 r.);
- 3) Wskaźnik płynności gotówkowej CSHR (ang. *Cash Ratio*)⁸⁹ - wyniósł: 0,00 w 2019 r., 0,00 w 2020 r., 0,02 w 2021 r., 0,00 w 2022 r., 0,03 w 2023 r., [...]; bez pomocy dla przemysłu energochłonnego (za lata 2020-2023) wskaźnik ten kształtowałby się na tym samym poziomie.

II. Wskaźniki rentowności

- 4) Wskaźnik rentowności kapitału własnego ROE (ang. *Return on Equity*)⁹⁰ wyniósł: 20% w 2019 r., 11% w 2020 r., 21% w 2021 r., 27% w 2022 r., -4% (wartość ujemna) w 2023 r., [...]; bez pomocy dla przemysłu energochłonnego (za lata 2020-2023) wskaźnik ten odbiegałby bardziej od wartości referencyjnej i wyniósłby odpowiednio: 9% (w 2020 r.); 18% (w 2021 r.); 27% (w 2022 r.) oraz (minus) -13% (w 2023 r.);
- 5) Wskaźnik rentowności aktywów ROA (ang. *Return on Assets*)⁹¹ wyniósł: 12% w 2019 r., 5% w 2020 r., 9% w 2021 r., 13% w 2022 r., -2% (wartość ujemna) w 2023 r., [...]; bez pomocy dla przemysłu energochłonnego (za lata 2020-2023) wskaźnik ten odbiegałby bardziej od wartości referencyjnej i wyniósłby odpowiednio: 4% (w 2020 r.); 7% (w 2021 r.); 13% (w 2022 r.) oraz (minus) -7% (w 2023 r.);
- 6) Wskaźnik rentowności sprzedaży ROS (ang. *Return on Sales*)⁹² wyniósł: 12% w 2019 r., 7% w 2020 r., 12% w 2021 r., 12% w 2022 r., -3% (wartość ujemna) w 2023 r., [...]; bez pomocy dla przemysłu energochłonnego (za lata 2020-2023) wskaźnik ten odbiegałby bardziej od wartości referencyjnej

⁸⁷ Wskaźnik płynności bieżącej CR (ang. *Current Ratio*). Aktywa bieżące to: zapasy, należności, środki pieniężne, inne aktywa bieżące. Optymalna wysokość wskaźnika CR powinna zawierać się w przedziale domkniętym $<1,2 - 2,0>$. Wskaźnik CR poniżej 1,2 wskazuje na zagrożenie zdolności przedsiębiorstwa do regulowania swoich bieżących zobowiązań, co może bezpośrednio wpływać na sprawność prowadzenia przez przedsiębiorstwo działalności gospodarczej. Wartość wyższa niż 2,0 świadczy o nadpłynności przedsiębiorstwa, tj. o złym gospodarowaniu.

⁸⁸ Wskaźnik QR określa, ile razy aktywa bieżące o wysokim stopniu płynności, będące w dyspozycji przedsiębiorstwa, pokrywają jego bieżące zobowiązania wobec osób trzecich. Inaczej mówiąc *Quick Ratio* mierzy natychmiastową zdolność firmy do spłaty długów.

Optymalna wysokość tego wskaźnika powinna wynosić 1,0, (pasywa bieżące powinny być w całości pokryte aktywami bieżącymi o wysokim stopniu płynności). W praktyce poziom 1 jest rzadko spotykany, dlatego za satysfakcjonujący uważa się poziom od 1 do 1,2. Jeśli jego wartość jest mniejsza od 1 może to oznaczać kłopoty firmy z terminowym regulowaniem zobowiązań.

⁸⁹ Wskaźnik ten określa, ile razy środki pieniężne będące w dyspozycji przedsiębiorstwa (w kasie lub na rachunku bankowym) pokrywają jego bieżące zobowiązania wobec osób trzecich. Optymalna wysokość tego wskaźnika wynosi 0,2.

⁹⁰ Dla wskaźników rentowności nie istnieją specyficzne normy, jednakże nie powinny przyjmować one wartości niedodatnich. Wielkość tego wskaźnika porównywana jest z rocznym zwrotem z inwestycji i jego wielkość powinna być co najmniej równa stopie inflacji, aby nie następowała dekapitalizacja w przedsiębiorstwie. W prawidłowo funkcjonującym przedsiębiorstwie zachowana jest następująca zależność: $ROE > ROA > ROS$.

⁹¹ ROA określa, jaka jest rentowność aktywów przedsiębiorstwa, tj. jaka wielkość zysku przypada na każdą jednostkę pieniężną zaangażowaną w aktywa przedsiębiorstwa. Wskaźnik ten jest uznawany za najlepszy indywidualny wskaźnik kompetencji kierownictwa w zarządzaniu. Im wyższy jest wskaźnik ROA, tym lepsza jest kondycja finansowa spółki. Wskaźnik istotny m.in. dla instytucji finansowych rozważających udzielenie kredytu i badających możliwości jego spłaty.

⁹² ROS określa, jaka jest rentowność sprzedaży przedsiębiorstwa, tj. jaka wielkość zysku przypada średnio na każdą jednostkę przychodu ze sprzedaży. Wyższy poziom ROS wskazuje na korzystniejszą kondycję finansową przedsiębiorstwa.

i wyniósłby odpowiednio: 6% (w 2020 r.); 10% (w 2021 r.); 12% (w 2022 r.) oraz (minus)-10% (w 2023 r.).

III. Wskaźniki sprawności działania/zarządzania

- 7) Wskaźnik cyklu regulowania należności w dniach DSO (ang. *Days Sales Outstanding*)⁹³ wyniósł: 65,6 dnia w 2019 r., 70,2 w 2020 r., 69,7 w 2021 r., 46,4 w 2022 r., 70,4 w 2023 r., [...]; bez pomocy dla przemysłu energochłonnego (za lata 2020-2023) wskaźnik ten kształtowałby się na tym samym poziomie;
- 8) Wskaźnik cyklu obrotu zapasami w dniach DSI (ang. *Days Sales of Inventory*)⁹⁴ wyniósł: 42 dnia w 2019 r., 41,9 w 2020 r., 41,2 w 2021 r., 36,2 w 2022 r., 51,3 w 2023 r., [...]; bez pomocy dla przemysłu energochłonnego (za lata 2020-2023) wskaźnik ten byłby na porównywalnym poziomie wyniósłby odpowiednio: 41,3 dnia (w 2020 r.); 40,7 (w 2021 r.); 35,9 (w 2022 r.) oraz 49,6 (w 2023 r.);
- 9) Wskaźnik obrotu majątkiem trwałym⁹⁵ wyniósł: 1,98 w 2019 r., 1,28 w 2020 r., 1,23 w 2021 r., 1,76 w 2022 r., 0,82 w 2023 r., [...]; bez pomocy dla przemysłu energochłonnego (za lata 2020-2023) wskaźnik ten kształtowałby się na tym samym poziomie.

IV. Wskaźnik wydajności pracy

- 10) Wskaźnik wydajności pracy⁹⁶ wyniósł: 1 670 960 zł przychodu rocznego ze sprzedaży na jednego zatrudnionego w 2019 r., 1 535 987 zł w 2020 r., 1 969 821 zł w 2021 r., 3 488 209 zł w 2022 r., 1 837 321 zł w 2023 r., [...]; bez pomocy dla przemysłu energochłonnego (za lata 2020-2023) wskaźnik ten kształtowałby się na tym samym poziomie.

V. Wskaźniki wypłacalności (zdolności do obsługi zadłużenia)

- 11) Wskaźnik ogólnego zadłużenia DR (ang. *Debt Ratio*)⁹⁷ wyniósł: 0,40 w 2019 r., 0,53 w 2020 r., 0,59 w 2021 r., 0,52 w 2022 r., 0,47 w 2023 r., [...]; bez pomocy dla przemysłu energochłonnego (za lata 2020-2023) wskaźnik ten byłby porównywalny i wyniósłby odpowiednio: 0,53 (w 2020 r.); 0,60 (w 2021 r.); 0,52 (w 2022 r.) oraz 0,49 (w 2023 r.);
- 12) Wskaźnik zadłużenia długoterminowego⁹⁸ wyniósł: 0,27 w 2019 r., 0,56 w 2020 r., 0,78 w 2021 r., 0,39 w 2022 r., 0,23 w 2023 r., [...]; bez pomocy dla przemysłu energochłonnego (za lata 2020-2023) wskaźnik ten byłby bardziej odbiegający od wartości referencyjnej i wyniósłby odpowiednio: 0,57 (w 2020 r.); 0,80 (w 2021 r.); 0,40 (w 2022 r.) oraz 0,25 (w 2023 r.).

⁹³ DSO określa średnio po ilu dniach od momentu sprzedaży (wystawienia faktury) przedsiębiorstwo otrzymuje zapłatę. W tradycyjnej regule podaje się, że wskaźnik DSO nie powinien przekraczać więcej niż o jedną trzecią lub o połowę terminu zawartego w warunkach sprzedaży.

⁹⁴ DSI wskazuje, ile dni przedsiębiorstwo magazynuje zapasy. Im krócej angażuje się kapitał w ten składnik aktywów tym lepiej. W skali roku (365 dni) wartość tego wskaźnika powinna zawierać się w przedziale 37 – 25 dni. Wysoki poziom wskaźnika świadczy o wolnym przepływie zapasów w firmie.

⁹⁵ Wskaźnik ten określa stopień generowania przychodów przez środki trwałe. Wskaźnik ten jest przydatny do oceny przedsiębiorstw o wysokim udziale środków trwałych w majątku. W przypadku przedsiębiorstw dysponujących starym majątkiem trwałym, który został już zamortyzowany, wartość tego wskaźnika będzie zawyżona.

⁹⁶ Wskaźnik ten informuje o stopniu wykorzystania pracowników, wiążąc wysokość przychodu ze sprzedaży przypadającego na jednego zatrudnionego. Z uwagi na specyfikę różnych branż konieczne jest porównanie wielkości tego wskaźnika z przedsiębiorstwami z tej samej branży co badane. Przedsiębiorstwo powinno dążyć do maksymalizacji wartości tego wskaźnika.

⁹⁷ Wskaźnik ten określa, jaki jest udział kapitałów obcych w finansowaniu aktywów przedsiębiorstwa. Wartość poniżej 0,57 może być interpretowana jako nieracjonalne zarządzanie źródłami finansowania, powyżej 0,67 świadczy o wysokim ryzyku utraty przez przedsiębiorstwo zdolności do spłaty długów. W przedsiębiorstwach charakteryzujących się wyjątkowo złą sytuacją ekonomiczno-finansową DR osiąga wartość większą od 1.

⁹⁸ Wskaźnik ten informuje o poziomie pokrycia zobowiązań długoterminowych kapitałami własnymi. Przekroczenie wartości 1,0 przedsiębiorstwo uważa się za silnie zadłużone.

VI. Reguły Bilansowe

- 13) Złota reguła bilansowa⁹⁹ – relacja kapitału własnego do aktywów trwałych wyniosła: 0,94 w 2019 r., 0,64 w 2020 r., 0,57 w 2021 r., 0,73 w 2022 r., 0,66 w 2023 r., [...]; bez pomocy dla przemysłu energochłonnego (za lata 2020-2023) wskaźnik ten byłby bardziej odbiegający od wartości referencyjnej i wyniósłby odpowiednio: 0,63 (w 2020 r.); 0,55 (w 2021 r.); 0,72 (w 2022 r.) oraz 0,60 (w 2023 r.);
- 14) Srebrna reguła bilansowa¹⁰⁰ – relacja kapitału własnego oraz długoterminowych zobowiązań do aktywów trwałych wyniosła: 1,20 w 2019 r., 1,00 w 2020 r., 1,02 w 2021 r., 1,01 w 2022 r., 0,81 w 2023 r., [...]; bez pomocy dla przemysłu energochłonnego (za lata 2020-2023) wskaźnik ten byłby bardziej odbiegający od wartości referencyjnej i wyniósłby odpowiednio: 0,99 (w 2020 r.); 1,00 (w 2021 r.); 1,01 (w 2022 r.) oraz 0,75 (w 2023 r.).

Kształtowanie się przedstawionych wskaźników wskazuje zasadniczo, że Spółka, pomimo uzyskanej pomocy publicznej w okresie 2020-2023, znajdowała się w coraz gorszej sytuacji ekonomiczno-finansowej¹⁰¹, gdyż:

- Wskaźniki płynności finansowej (bieżącej, szybkiej oraz gotówkowej) kształtowały się poniżej bezpiecznych wielkości – zobowiązania krótkoterminowe wzrosły z poziomu 525 428 181 zł w 2019 r. do 1 702 944 586 zł w 2023 r. (tj. 3,24 razy), zaś aktywa obrotowe z poziomu 800 774 015 zł w 2019 r. do 926 050 360 zł w 2023 r. (wzrost o 16%) – wskazuje to na zagrożenie zdolności przedsiębiorstwa do regulowania swoich bieżących zobowiązań.
- Wskaźniki rentowności: kapitału własnego (ROE), aktywów (ROA) oraz sprzedaży (ROS) w 2023 r. były ujemne, co wymaga poprawy wyniku finansowego (osiągnięcia zysku netto).
- Wskaźniki sprawności działania/zarządzania uległy niekorzystnym zmianom: zwiększyła się przeciętna długość regulowania należności przez kontrahentów (z 66 dni w 2019 r. do 70 w 2023 r. oraz 91 w II kwartale 2024 r.); zwiększył się przeciętny stan zapasów (z 42 dni w 2019 r. do 50 w 2023 r. oraz [...], pogorszył się stopień generowania przychodów przez środki trwałe (z 1,98 w 2019 r. do 0,82 w 2023 r. oraz [...]).
- Nie były zachowane reguły bilansowe: aktywa trwałe nie były finansowane w całości kapitałem własnym (złota reguła bilansowa), zaś aktywa trwałe nie były finansowane przy pomocy kapitałów stałych (kapitały własne + zobowiązania długoterminowe) – srebrna reguła bilansowa.

Należy zaznaczyć, że wpływ na pogorszenie się wskaźników miał również spadek przychodów ze sprzedaży, zauważalny od 2023 r. [...]. Spadek ten jest głównie spowodowany importem tańszych nawozów z Federacji Rosyjskiej oraz Białorusi.

⁹⁹ Zgodnie z tą regułą aktywa trwałe powinny być finansowane w całości kapitałem własnym, ogranicza się w ten sposób prawdopodobieństwo utraty płynności finansowej przez przedsiębiorstwo oraz zmniejsza jego ryzyko finansowe. Aktywa trwałe charakteryzują się niskim tempem zamiany na gotówkę, zatem powinny być finansowane bardziej stabilnymi kapitałami, jakimi dysponuje przedsiębiorstwo w dłuższym okresie. Pożądana wartość nie powinna być mniejsza niż 1,0.

¹⁰⁰ Srebrna reguła bilansowa stanowi, iż całość posiadanych przez przedsiębiorstwo aktywów trwałych powinna być finansowana przy pomocy kapitałów stałych (kapitały własne + zobowiązania długoterminowe), czyli kapitałem, który finansuje aktywa w okresie dłuższym niż 12 miesięcy. Wartość tego wskaźnika nie powinna być mniejsza niż 1,0. Pożądana wartość nie powinna być mniejsza niż 1,0.

¹⁰¹ Z wyjątkiem wskaźników zdolności do obsługi zadłużenia oraz wydajności pracy, na które pomoc publiczna nie miała istotnego wpływu.

W 2023 r. przychody ze sprzedaży wyniosły 3,1 mld zł i były niższe o 54% w stosunku do 2022 r. (5,7 mld zł). Również w 2024 r. problem ten wciąż istnieje¹⁰².

(akta kontroli str. 84-93, 155-157, płyta CD: pliki 11-24)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzeniem nieprawidłowości Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag i wniosków pokontrolnych.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania.

Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Departamentu Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji Najwyższej Izby Kontroli.

Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Warszawa, 26 listopada 2024 r.

Kontroler
Robert Sasin
Doradca ekonomiczny

/-/

.....
podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Departament Gospodarki,
Skarbu Państwa i Prywatyzacji
p.o. Dyrektor
Jakub Niemczyk

/-/

.....
podpis

¹⁰² Z danych Ministerstwa Finansów i analiz Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej - Państwowego Instytutu Badawczego (IERiGŻ PIB) wynika, że wolumen importu nawozów z Rosji do Polski w 2024 r. roku jest znacznie większy niż rok wcześniej. Już w 2023 r. istotnie się zwiększał niemal z każdym miesiącem. W ciągu ośmiu miesięcy 2024 r. import z Rosji wyniósł ilościowo rekordowe 876 tys. ton wobec niecałych 330 tys. ton rok wcześniej. Z danych Eurostat i analiz IERiGŻ wynika, że w okresie styczeń-sierpień 2024 r. kraje UE zaimportowały z Rosji łącznie niemal 3,3 mln ton nawozów, o 43 proc. więcej niż rok wcześniej. Najwięcej Polska (862 tys. ton), Francja (380 tys. ton), Niemcy (375 tys. ton) oraz Belgia (274 tys. ton). Udział Polski w całym imporcie UE z Rosji wyniósł w okresie styczeń-sierpień 2024 r. 26,2 proc. wobec 14 proc. rok wcześniej, 8,6 proc. w 2022 r. oraz 18,1 proc. w 2021 r. (w okresie pierwszych 8 miesięcy). Problemy ma Grupa Azoty, która wprost komunikowała, żeby wprowadzić 30 proc. cła na poziomie europejskim na nawozy mineralne z Rosji i Białorusi.